

Motivering:

Kustmiljö med fiskelägena Skillinge och Brantevik som berättar om 1800-talets uppsving för skutfarten och som utgjorde två av landets mest betydande sjöfartssamhällen i fråga om segelfartyg. Området visar på utvecklingen av det kustanknutna kulturlandskapet från förhistorisk tid till nutid. Det maritima baserade näringsfånget har till övervägande del varit av avgörande betydelse för miljöerna i Skillinge och Gislövshammar. Brantevik är ett av 1800-talets bäst bevarade skånska kustsamhällen, präglad av skutfarten och i viss mån fisket.

Uttryck för riksintresset:

Välbevarat gatunät. Byggnadsbestånd från 1800-talet, bl.a. kaptensgårdar samt hamnanläggningar och betade strandängar. Viktiga element i landskapet är såväl fornlämningarna som de öppna odlings- och betesmarkerna, byggandsbeståndet och bebyggelsestrukturen.

Fördjupning: (Text hämtad från det regionala kulturmiljöprogrammet)**Skillinge-Gislövshammar-Brantevik**

Kuststräckan mellan Skillinge och Brantevik utgör ett öppet landskap, som sluttar ned mot stranden, vilken dels består av sandstens- och kalkstenshällar, dels är täckt av sand och grus. Innanför stranden finns en ålderdomligt präglad fälad, som i väster övergår i odlingsmark. Kusten söder om Skillinge är tämligen flack och öppen med stenig strand. Kustlandet har tidigt tagits i anspråk och fornlämningarna är talrika. De utgörs av gravfält med högar och stensättningar, hållkistor, resta stenar och gravhögar. Inne i Brantevik finns även två hållristningsfält. Att såväl sten- som brons- och järnålderns fornlämningstyper finns representerade visar om en lång bebyggelsehistorisk kontinuitet.

Östersjön har gett upphov till ett betydande fiske. Ursprungligen bedrevs detta som bisyssla av bönderna i byarna någon kilometer in från kusten. Men redan under 1600-talet, eventuellt tidigare, torde Skillinge- markerat som fiskeläge på Buhrmans karta från 1684- ha haft en bofast befolkning med fiske som huvudsaklig inkomstkälla. Under 1800-talet utvecklades Skillinge samtidigt som Gislövshammar växte fram. Det var en följd av befolkningsexpansionen och det ökade antalet obesuttna.

Skillinge

Skillinge har den äldre bebyggelsen koncentrerad till området närmast hamnen. Gatumönstret är oregelbundet med små, smala stråden. Byggnadsbeståndet består i huvudsak av längor i tegel, med eller utan puts. De kan till största delen dateras till 1800-talet. Bebyggelsemönstret är variationsrikt. De äldre byggnaderna ligger oregelbundet grupperade, de yngre strikt utmed gatan., men något indragna från gatulinjen. Fiskeläget har i äldre tid omslutits av en låg mur- det sk Aslaregårdet- delvis bevarat i norra delen. Under senare delen av 1800-talet fick skutfarten ett uppsving, mycket beroende på de stigande spannmålspriserna. Detta har satt sina spår i bebyggelsen i form av välbyggda kaptensgårdar, belägna på båda sidor av vägen mot Gislöv. Husen har här dekorerade fasader och mindre trädgårdar mot gatan.

Gislövshammar

Gislövshammar består av ett 15-tal små längor, en del i korsvirke, andra med putsade fasader. Gatorna är smala och löper parallellt ned mot stranden. I ett flertal fall inhägnas de små tomterna av stengärdesgårdar. I vattnet finns flera kåsar. I vattenbrynet går kalkstenshällarna i dagen. Där bröts tidigare kvarnsten och i viss mån även kalksten till trappsten, brunnskar och bordsskivor. Brytningen upphörde under 1800-talets sista decennier men än idag minner

cirkelrunda fördjupningar om den forna verksamheten. Tidigare fanns här även en kalkugn, vilken lär ha raserats vid den hårda höststormen 1872, samtidigt som flera av husen i läget förstördes.

Brantevik

Brantevik, som ligger några kilometer söder om Simrishamn, består egentligen av två fiskelägen, Norra och Södra Brantevik. De är belägna på Simris respektive Östra Nöbbelövs socknars forna utmarker. Fiskeläget har växt fram ur de enkla husmanshus, som torde ha uppförts på platsen under tidigt 1800-tal. Omkring 1820 fanns här ett tjugotal hus i en lång rad utmed stranden. Enskiftet medförde indirekt en ökning av antalet invånare, som huvudsakligen livnärde sig på fiske. På 1830-talet hade läget nått en sådan storlek att de primitiva hamnanläggningarna, kåsarna, inte längre räckte till. Man fick istället anlägga riktiga hamnar – i det södra läget 1836 och i det norra 1838. Hamnarna skadades vid höststormen 1872 men återuppbyggdes under följande år. Ett par äldre kåsar finns bevarade vid den norra hamnen. Under senare hälften av 1800-talet överflyglades fisket av skutfarten som viktigaste näringsfång och Brantevik hade vid sekelskiftet Sveriges största segelflotta. Framför allt gynnade de höga spannmålspriserna seglationen. Det äldre byggnadsbeståndet är samlat nere vid hamnområdet och huvudgatan, som i en vid båge leder ned till hamnen. Från huvudgatan leder flera smala gränder eller strädden. Husen – små längor i tegel och ibland med putsade fasader – är till övervägande del placerade nära gatulinjen med trädgårdstäppor i skydd på baksidan. Delar av området vid södra hamnen har dock en mer oregelbunden bebyggelse. Merparten av husen tillhör 1800-talet. De mer påkostade byggnaderna med bland annat profilerade listverk samt verandor representerar skepparnas bostäder och det välstånd samhället upplevde under decennierna kring 1900. I samhällets västra del reser sig en holländarekvarn, byggd 1886.